

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar
om ändring av 3 § patentlagen, 3 § lagen om nyttighetsmodellrätt
och 5 § mönsterrättslagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen ingår förslag till sådana ändringar av patentlagen, lagen om nyttighetsmodellrätt och mönsterrättslagen som föranleds av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet). Det föreslås att lagarna skall ändras så att man i stället för nationell konsumtion av ensamrätt övergår till att iaktta regional konsumtion av ensamrätt.

De föreslagna lagarna skall träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning. Ändringen av mönsterrättslagen avses träda i kraft samtidigt med EES-avtalet. Ändringarna av patentlagen och lagen om nyttighetsmodellrätt avses träda i kraft ett år efter att EES-avtalet har trätt i kraft.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget

Innehavaren av immaterialrätt har i vanliga fall ensamrätt att utnyttja ett skyddat alster. Utnyttjandet omfattar bl.a. tillverkning och utsläppande på marknaden samt återförsäljning, export och import av alstret. Ensamrätten till utsläppandet samt återförsäljningen, exporten och importen konsumeras (upphör) dock då alstret första gången av rättsinnehavaren eller med dennes samtycke släpps ut på marknaden.

I Finland tillämpas i fråga om den ensamrätt som patent, nyttighetsmodellrätt och mönsterrätt medför principen om s.k. nationell konsumtion. Då rättsinnehavaren t.ex. har sålt ett skyddat alster i Finland, kan han inte längre på basis av sin ensamrätt förbjuda att detta alster används eller återförsäljs. Hans rätt till alstret anses konsumerad. Konsumtionen förutsätter dock att alstret har släppts ut på marknaden i Finland. Om rättsinnehavaren har sålt ett skyddat alster utomlands kan han på basis av sin ensamrätt förbjuda att alstret återimporte-

ras till Finland (principen om förbud mot parallellimport).

Regional konsumtion kallas en princip enligt vilken ensamrätten har konsumerats då alstret av rättsinnehavaren eller med dennes samtycke har släppts ut på marknaden inom ett visst område. Härvid kan principen om förbud mot parallellimport tillämpas endast på import av ett alster som omfattas av ensamrätten och som införs utifrån till ifrågavarande område. Enligt principen om internationell konsumtion konsumeras ensamrätten då alstret har släppts ut på marknaden i vilken stat som helst.

I fråga om patent framgår principen om nationell konsumtion av 3 § 3 mom. 2 punkten (407/80) patentlagen, enligt vilken patentinnehavarens ensamrätt inte inbegriper utnyttjande av ett sådant patentskyddat alster som av patentinnehavaren eller med dennes samtycke har bringats i omsättning i Finland.

Enligt 3 § 2 mom. 2 punkten lagen om nyttighetsmodellrätt (800/91) inbegriper ensamrätt som uppnåtts genom registrering av nyttighetsmodellrätt inte utnyttjande av ett alster

som har skyddats genom nyttighetsmodellrätt och som av innehavaren av rättigheten eller med dennes samtycke har bringats i omsättning här i landet.

Också en innehavare av mönsterrätt kan förhindra importen av sådana varor som av honom eller med samtycke av honom har släppts ut på marknaden utomlands. Detta framgår av 5 § mönsterrättslagen (221/71).

Principen om nationell konsumtion kan vara förmånlig för rättsinnehavaren. Konkurrensförhållandena och den allmänna prisnivån varierar ofta i olika länder. Rättsinnehavaren kan härvid prissätta sitt skyddade alster på olika sätt i olika länder och förhindra köparna att sälja alstren vidare från länder med låg prisnivå till länder med hög prisnivå. Rättsinnehavaren kan därmed dela upp marknaden för ett alster som skyddats med immateriell rätt.

2. Föreslagna ändringar

Avtalet om upprättande av ett Europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) undertecknades den 2 maj 1992. Avsikten är att EES-avtalet skall träda i kraft den 1 januari 1993.

Enligt 65 artikeln i EES-avtalet innehåller protokoll 28 och bilaga XVII till avtalet särskilda bestämmelser och arrangemang om immateriell, industriell och kommersiell egendom. Bestämmelserna i det nämnda protokollet och bilagan refereras i regeringens proposition om godkännande av vissa bestämmelser i de avtal som gäller upprättandet av Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (RP 95/1992 rd.). I den proposition som nu föreligger ingår endast förslag till sådana ändringar som avtalet föranleder i lagstiftningen om patent-, nyttighetsmodellrätt och mönsterrätt.

I EES-avtalet har Finland förbundit sig att, när avtalet träder i kraft, anpassa sin lagstiftning till principerna om fri rörlighet för varor och tjänster samt till den allmänna skyddsnivå som uppnåtts inom gemenskapens rättsordning. I skyddsnivån inbegrips också förfarandena för att fastställa skyddet.

I artikel 2 i protokoll 28 i EES-avtalet förpliktigas avtalsparterna att tillämpa en sådan princip om regional konsumtion som baserar sig på de Europeiska gemenskapernas (EG) domstolspraxis. De beslut av EG-domstolen som kommer i fråga har dock begränsats

till endast de beslut som har fattats innan EES-avtalet undertecknades. En dylik begränsning har varit nödvändig för att staterna som tillhör den Europeiska frihandelsammanslutningen (EFTA) inte skall bli tvungna att på förhand godkänna kommande beslut av EG-domstolen utan att veta något om deras innehåll.

Principen om regional konsumtion har blivit mycket central inom EG då det gällt att garantera fri rörlighet för varor. Industriell rätt och upphovsmannarätt, som beviljats med stöd av nationell lagstiftning, ger i allmänhet inte innehavaren rätt att förhindra import av varor som släppts ut på marknaden i ett annat land, om de har släppts ut där av vederbörande rättsinnehavare eller med dennes samtycke. Rätten konsumeras på basis av utsläppandet på marknaden. Konsumtionsprincipen har utvecklats inom EG-domstolens rättspraxis, i synnerhet vid tolkningen av artiklarna 30 och 36 i Romfördraget. I Romfördraget finns ingen uttrycklig bestämmelse om denna princip.

EG-domstolen har i flera fall konstaterat att rätten enligt nationell lagstiftning att förbjuda försäljning i en medlemsstat av varor som har skyddats med stöd av immaterialrätt, då varorna med samtycke av innehavaren av immaterialrätten har släppts ut på marknaden i en annan medlemsstat, står i strid med de regler i Romfördraget som gäller fri rörlighet för varor.

Domstolen har konstaterat att också om bestämmelserna i Romfördraget om fri rörlighet för varor inte i sig gör den rätt som en medlemsstats nationella lagstiftning har gett innehavaren av immaterialrätt ogiltig, kan bruket av denna rätt stå i strid med bestämmelserna i avtalet. Från principen om fri rörlighet för varor kan man enligt EG-domstolen göra undantag endast då det är fråga om att skydda "särskild rätt" som immaterialrätten har gett.

Eftersom principen om regional konsumtion enligt rättspraxis är osäker och utformas långsamt har man strävat efter att i EG:s lagstiftning inbegripa bestämmelser som uttryckligen gäller principen om konsumtion. Så har det förfarit i de direktiv som gäller integrerade kretsar och dataprogram samt förenhetligandet av varumärkeslagstiftningen. På samma sätt har det också förfarit i avtalet om gemenskapspatent, som dock inte ännu har trätt i kraft.

Enligt det nu föreliggande förslaget skall

man också i Finland i fråga om patent, nyttighetsmodeller och mönster övergå till att tillämpa principen om regional konsumtion i stället för nationell konsumtion.

3. Beredningen av ärendet

De ändringar som ingår i regeringens proposition har beretts i samband med beredningen av EES-avtalet samt i en industrirättslig arbetsgrupp som handels- och industriministeriet har tillsatt. Den egentliga regeringspropositionen har utarbetats som tjänsteuppdrag vid handels- och industriministeriet. Propositionsutkastet har sänts på remiss till patent- och registerstyrelsen, Industrins Centralförbund, Finska Patentombudsforeningen och Centralhandelskammaren. Remissinstanserna förordade propositionen.

4. Propositionens ekonomiska verkningar

De föreslagna ändringarna har inga direkta verkningar på statens eller kommunernas ekonomi.

När principen om nationell konsumtion följs har rättsinnehavaren kunnat prissätta ett skyddat alster på olika sätt i olika länder och förhindra köpare att sälja alstren vidare från länder med låg prisnivå till länder med hög prisnivå. Rättsinnehavaren har därmed kunnat dela upp marknaden för ett alster som skyddas av immaterialrätt. En övergång till principen om regional konsumtion torde jämna ut skillnaderna i prisnivån mellan Finland och övriga stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och torde öka konkurrensen på den inhemska marknaden.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Patentlagen

Enligt gällande 3 § 3 mom. omfattar ensamrätt som erhållits genom patent inte utnyttjandet av patentskyddat alster, som av patenthavaren eller med dennes samtycke bringats i omsättning här i landet. Konsumtionen av ensamrätt baserar sig därmed på principen om nationell konsumtion. Eftersom tillämpningen av ifrågakvarande princip kan utgöra hinder för den fria rörligheten för varor och principen står i strid med bestämmelserna i EES-avtalet, föreslås det att paragrafen skall ändras så att den gäller principen om regional konsumtion i stället för nationell konsumtion. Regional konsumtion skulle omfatta upphörandet av ensamrätten till ett alster som bringats i omsättning inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

1.2. Lagen om nyttighetsmodellrätt

Enligt gällande 3 § 2 mom. omfattar ensamrätt som uppnåtts genom registrering av en nyttighetsmodell inte utnyttjandet av ett alster

som har skyddats genom nyttighetsmodellrätt och som av innehavaren av rättigheten eller med dennes samtycke har bringats i omsättning här i landet. Konsumtionen av ensamrätt baserar sig därmed på principen om nationell konsumtion. Det föreslås att paragrafen skall ändras så att den följer principen om regional konsumtion. Regional konsumtion skulle omfatta upphörandet av ensamrätten till ett alster som bringats i omsättning inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

1.3. Mönsterrättslagen

Enligt gällande 5 § 1 mom. får någon annan än innehavaren av mönsterrätten inte utan dennes lov utnyttja mönstret yrkesmässigt genom att tillverka, införa till landet, utbjuda, saluhålla, överlåta eller uthyra en vara, vars utseende inte väsentligen skiljer sig från mönstret eller vari upptagits något som inte väsentligen skiljer sig från detta. Därmed kan också innehavaren av mönsterrätt förhindra import av sådana varor som av honom eller med samtycke av honom har släppts ut på marknaden utomlands. Konsumtionen av ensamrätt

baserar sig därmed på principen om nationell konsumtion. Det föreslås att till paragrafen skall fogas ett nytt 3 mom., som innehåller principen om regional konsumtion. Regional konsumtion skulle omfatta upphörandet av ensamrätten till ett alster som bringats i omsättning inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

2. Ikraftträdande

Avsikten är att de lagarna skall träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Den lag som gäller ändring av mönsterrättslagen avses träda i kraft samtidigt med avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I fråga om patent stadgas i artikel 2 i protokoll 28 i EES-avtalet att principen om regional konsumtion tillämpas senast inom ett år från det EES-avtalet träder i kraft. Lagarna om ändring av patentlagen och lagen om nyttighetsmodellrätt avses träda i kraft ett år efter att avtalet har trätt i kraft.

3. Lagstiftningsordning

I regeringens proposition till riksdagen om godkännande av vissa bestämmelser i anslut-

ning till inrättandet av Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (reg.prop. 95/92) har synpunkter i anslutning till tillämpningen av principen om regional konsumtion av patenträttigheter behandlats i förhållande till stiftningsordningen för EES-avtalet.

I artikel 2.2 i protokoll 28 i EES-avtalet sägs i fråga om patent att principen om regional konsumtion skall tillämpas på patent senast inom ett år från det avtalet träder i kraft. Den övergångstid om ett år som beviljats patent beror på att företagen kan bli tvungna att förhandla på nytt med företagen i EES-staterna om ingångna licensavtal. Eftersom man med stöd av avtalsbestämmelserna blir tvungen att begränsa rättsverkningarna av licensavtal som baserar sig på existerande patent, har man i den regeringensproposition som gäller godkännandet av EES-avtalet kommit till att artikel 2 i protokollet för att träda i kraft verkar förutsätta att det förfarande som gäller för stiftandet av grundlag används. Emedan denna proposition utgår ifrån att regeringens proposition om godkännandet av EES-avtalet realiserar, torde förslaget om ändring av 3 § patentlagen, som ingår i propositionen, kunna godkännas med enkel röstningsmajoritet.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 3 § patentlagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 3 § 3 mom. 2 punkten patentlagen av den 15 december 1967 (550/67), sådant detta lagrum lyder i lag av den 6 juni 1980 (407/80), som följer:

3 §

bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet;

Ensamrätten omfattar icke:

2) utnyttjande av patentskyddat alster, som av pantenthavaren eller med dennes samtycke

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

2.

Lag
om ändring av 3 § lagen om nyttighetsmodellrätt

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 3 § 2 mom. 2 punkten lagen den 10 maj 1991 om nyttighetsmodellrätt (800/91) som följer:

3 §

Ensamrätten omfattar inte

tycke har bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller

2) utnyttjande av ett alster som har skyddats genom nyttighetsmodellrätt och som av innehavaren av rättigheten eller med dennes sam-

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

3.

Lag
om ändring av 5 § mönsterrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 5 § mönsterrättslagen av den 12 mars 1971 (221/71) ett nytt 3 mom. som följer:

5 §

Mönsterrätten ger inte innehavaren rätt att förbjuda utnyttjandet av en vara som skyddas med mönsterrätt, om varan av innehavaren av mönsterrätten eller med dennes samtycke har

bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Helsingfors den 9 oktober 1992

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Minister Pertti Salolainen

1.

Lag**om ändring av 3 § patentlagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 3 § 3 mom. 2 punkten patentlagen av den 15 december 1967 (550/67), sådant detta lagrum lyder i lag av den 6 juni 1980 (407/80), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

 Ensamrätten omfattar icke:

 Ensamrätten omfattar icke:
 -----

2) utnyttjande av patentskyddat alster, som av patenthavaren eller med dennes samtycke bringats i omsättning *här i landet*;

2) utnyttjande av patentskyddat alster, som av patenthavaren eller med dennes samtycke bringats i omsättning *inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet*;

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

2.

Lag**om ändring av 3 § lagen om nyttighetsmodellrätt**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 3 § 2 mom. 2 punkten lagen av den 10 maj 1991 om nyttighetsmodellrätt (800/91) som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

 Ensamrätten omfattar inte

 Ensamrätten omfattar inte
 -----

2) utnyttjande av ett alster som har skyddats genom nyttighetsmodellrätt och som av innehavaren av rättigheten eller med dennes samtycke har bringats i omsättning *här i landet*, eller

2) utnyttjande av ett alster som har skyddats genom nyttighetsmodellrätt och som av innehavaren av rättigheten eller med dennes samtycke har bringats i omsättning *inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet*, eller

-----
Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

3.

Lag**om ändring av 5 § mönsterrättslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 5 § mönsterrättslagen av den 12 mars 1971 (221/71) ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Mönsterrätten ger inte innehavaren rätt att förbjuda utnyttjandet av en vara som skyddas med mönsterrätt, om varan av innehavaren av mönsterrätten eller med dennes samtycke har bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.
